

NOKUTs tilsynsrapporter

Rudolf Steinerhøyskolen

Evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen

September 2016

NOKUT

NOKUT kontrollerer og bidrar til kvalitetsutvikling ved institusjonene. Dette gjør vi blant annet gjennom å evaluere institusjonenes systematiske kvalitetsarbeid. Alle norske universiteter og høyskoler er pålagt å ha dokumenterte interne systemer for kvalitetssikring av utdanningen.

Det skal ikke gå mer enn seks år mellom hver gang en institusjons kvalitetssystem blir evaluert.

Institusjonens kvalitetssikringssystem er redskap for å skaffe seg nødvendig kunnskap for å kunne vurdere kvaliteten i egne utdanningstilbud. Systemet skal brukes for å sikre kontinuerlige forbedringer i utdanningene, avdekke sviktende kvalitet i utdanningen og dokumentere kvalitetsarbeidet. Det er NOKUT som avgjør hvilke institusjoner som skal evalueres. Institusjonene blir varslet om evalueringen minst seks måneder før evalueringen starter.

Institusjon:	Rudolf Steinerhøyskolen
Sakkyndige:	Professor emeritus Helge Salvesen, UiT Norges arktiske universitet Forsker Solveig Cornér, Helsingfors universitet Student Rasmus Haugen Sandvik, Høyskolen i Bergen
Dato for vedtak:	07.09.2016
NOKUTs saksnummer	16/00103 og 13/66

Forord

I følge lov om universiteter og høyskoler skal alle institusjoner som tilbyr høyere utdanning ha et system for kvalitetssikring av utdanningen. NOKUT har fått i oppdrag å evaluere institusjonenes system for kvalitetssikring. Det skal ikke gå mer enn seks år mellom hver gang en institusjons kvalitetssystem blir evaluering.

Den sakkyndige komiteen som har evaluert system for kvalitetssikring av utdanningen ved Rudolf Steinerhøyskolen besøkte institusjonen 12. og 13. mai, og leverte sin rapport til NOKUT 27. juni 2016. Komiteen hadde følgende sammensetning:

- professor emeritus Helge Salvesen, UiT Norges arktiske universitet
- forsker Solveig Cornér, Helsingfors universitet
- student Rasmus Haugen Sandvik, Høgskolen i Bergen.

NOKUT ønsker å takke den sakkyndige komiteen for vel utført arbeid. NOKUT vil også takke alle ansatte og studenter ved Rudolf Steinerhøyskolen som har bidratt til komiteens arbeid gjennom intervjuer mv.

Denne tilsynsrapporten består av rapporten fra den sakkyndige komiteen og en uttalelse til rapporten fra Rudolf Steinerhøyskolen. Begge disse dokumentene var grunnlaget for behandlingen i NOKUTs styre 7. september 2016, hvor følgende vedtak ble fattet:

System for kvalitetssikring av utdanningen ved Rudolf Steinerhøyskolen godkjennes.

Oslo, 7. september 2016

Terje Mørland
direktør

Innhold

1	Evaluering av universiteters og høyskoleers system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten	1
2	Kvalitetssikringssystemet og kvalitetsarbeidet ved Rudolf Steinerhøyskolen	2
2.1	Om Rudolf Steinerhøyskolen	2
2.2	Om system for kvalitetssikring av utdanningen og om kvalitetsarbeidet.....	2
3	Kvalitetsarbeid og høyskolens utfordringer	5
3.1	Utfordring: Utdanningenes synlighet og gyldighet	5
3.2	Inntakskvalitet	6
3.3	Studiegjennomføring	7
3.4	Relevanskvalitet.....	7
4	Samlet vurdering av system for kvalitetssikring i lys av NOKUTs evalueringskriterier	9
4.1	Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur	9
4.2	Mål, plan og ledelsesforankring	10
4.3	Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene	11
4.4	Analyse, vurdering og rapportering	13
4.5	Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring	14
5	Konklusjon – har Rudolf Steinerhøyskolen et tilfredsstillende system for kvalitetssikring av utdanningen?	16
6	Komiteens råd om videreutvikling av kvalitetsarbeidet	17
7	Vedlegg.....	18
7.1	Dokumentasjon fra Rudolf Steinerhøyskolen.....	18
7.2	Program for den sakkyndige komiteens besøk ved høyskolen.....	20
7.1	Mandat for den sakkyndige komiteen	20
7.2	NOKUTs evalueringskriterier	21
	Appendix: Institusjonens uttalelse om rapporten	22

1 Evaluering av universiteters og høyskolars system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten

I forskrift til lov om universiteter og høyskoler heter det at «Universiteter og høyskoler skal ha et system for sitt kvalitetssikringsarbeid som sikrer kontinuerlige forbedringer, gir tilfredsstillende dokumentasjon av arbeidet og avdekker sviktende kvalitet» (§ 2-1, (1)).

Kvalitetssikringssystemet er utdanningsinstitusjonenes redskap for å skaffe seg nødvendig kunnskap for å kunne vurdere kvaliteten i egne utdanningstilbud. Innenfor rammene av lov og forskrift er det institusjonene selv som ut fra egen størrelse, faglige profil og andre forhold ved institusjonen bestemmer hvordan systemet skal utformes.

I henhold til lov om universiteter og høyskoler er det NOKUTs oppgave å evaluere institusjonenes systemer for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten etter kriterier som organet fastsetter. NOKUT har gjennomført slike evalueringer siden 2003 og innledet våren 2009 sin andre runde med denne type evalueringer. Evalueringskriteriene er i andre runde i større grad rettet inn mot å vurdere institusjonenes bruk og nytte av kvalitetssikringssystemene.

NOKUT bruker sakkyndige komiteer i sine evalueringer. Komiteene skal vurdere hvorvidt institusjonene tilfredsstillende oppfyller kravene til kvalitetssikring av egne studietilbud. En evaluering av et kvalitetssikringssystem er således ikke en faglig vurdering av innhold og kvalitet i de enkelte studiene, men en evaluering av institusjonens systematiske arbeid for å sikre og forbedre slik kvalitet. Den sakkyndige komiteen baserer sine vurderinger på dokumentstudier og på samtaler med relevante aktører ved institusjonen.

Den sakkyndige komiteen som har evaluert system for kvalitetssikring av utdanningen ved Rudolf Steinerhøyskolen, har bestått av:

Professor emeritus Helge Salvesen, Universitetet i Tromsø
Forsker Solveig Cornér, Helsingfors universitet
Student Rasmus Haugen Sandvik, Høgskolen i Bergen.

Seniorrådgiver Gro Hanne Aas var komiteens sekretær. Komiteen besøkte Rudolf Steinerhøyskolen 12. og 13. mai 2016 og hadde møter med ledelsen, studenter med og uten tillitsverv, lærere med og uten emneansvar, studielederne, Læringsmiljøutvalget og eksterne medlemmer av styret. Oversikt over tilsendt dokumentasjon og program for besøket finnes i kapittel 7 i denne rapporten. Før rapporten ble avlevert til NOKUT, har institusjonen sett et utkast til rapport for å vurdere eventuelle feil eller misforståelser.

2 Kvalitetssikringsystemet og kvalitetsarbeidet ved Rudolf Steinerhøyskolen

2.1 Om Rudolf Steinerhøyskolen

Rudolf Steinerhøyskolen er en privat høyskole som tilbyr studier innenfor steinerpedagogikk. Høyskolens samfunnsoppdrag er å tilby steinerpedagogisk grunn-, etter- og videreutdanning til personer som arbeider eller skal arbeide i steinerbarnehager, steinerskoler og sosialterapeutiske virksomheter. Høyskolen holder til i lokalene til tidligere Berles skole på Briskeby i Oslo, og mastergradstilbudet har samlingene sine i Vidaråsen landsby i Vestfold.

Høyskolen tilbyr følgende akkrediterte studietilbud: treårig lærerutdanning med bachelorgrad i steinerpedagogikk, barnehagelærerutdanning med bachelorgrad i steinerpedagogikk (treårig heltid, femårig deltid), bachelorgrad i sosialpedagogikk (fireårig deltidsutdanning), Form og farge i steinerpedagogisk perspektiv (60 studiepoeng) og det engelskspråklige tilbudet Master programme in Waldorf Education – Experience Based.

I studieåret 2015–2016 har Rudolf Steinerhøyskolen 257 heltids- og deltidsstudenter og 28 ansatte i 22 årsverk. Høyskolen er medlem av Studentsamskipnaden i Oslo og Akershus.

NOKUT startet i 2013 et pilotprosjekt med utprøving av ny modell for tilsyn med eksisterende studier. Tre av studiene ved RSH inngikk i fasen med kartlegging og dialog. I mai 2014 besluttet NOKUTs styre at akkrediteringen av Studieår i billedkunsthøgskolen – nåværende Form og farge i steinerpedagogisk perspektiv – skulle revideres. NOKUTs styre behandlet saken i juni 2015 og gav høyskolen en opprettelsesfrist. I mars 2016 vedtok NOKUTs styre å opprettholde akkrediteringen av studiet.

2.2 Om system for kvalitetssikring av utdanningen og om kvalitetsarbeidet

Rudolf Steinerhøyskolens system for kvalitetssikring av utdanningen ble godkjent av NOKUT i 2009. Komiteens konklusjon den gang var at høyskolen hadde utviklet et ambisiøst og helhetlig system for kvalitetssikring som var i tråd med de målene for systemet som ble satt i 2001. Komiteen kom med én tilråding som gjaldt at høyskolen burde arbeide med å få til et tydeligere skille mellom mål og oppgaver, slik at rapporteringen kunne bli mer analytisk.

Systemet for kvalitetssikring av utdanningen beskrives i dokumentet *Steinerhøyskolen. Kvalitetsutviklingsarbeid og kvalitetssikringsplan vedtatt 1. august 2006*. Der kommer det fram at systemet og systembeskrivelsen har vært revidert seks ganger siden systemet ble innført i 2006. Innledningskapitlet i systembeskrivelsen er en forkortet utgave av det første dokumentet for kvalitetssikring fra 2001/2002, «Kvalitet i en levende høyskole».

Kvalitetssikringsystemet presenteres som tredel og bestående av:

Hoveddokumenter: dokumentasjon av høyskolens pedagogiske og administrative virksomhet som uttrykker målsetninger for kvalitetssikringen.

Kvalitetsplan: På bakgrunn av hoveddokumentene inneholder kvalitetsarbeidet rutiner for gjennomføring og evaluering av prosedyrer og elementer som inngår i gjennomføringen av studier, fra søknad og opptak til utstedelse av avgangspapirer og/eller vitnemål.

Iverksetting: Kvalitetssikringens siste del presiserer hvordan høyskolen rapporterer, arkiverer og omsetter innhentet informasjon i henhold til *Kvalitetsplanen*. Dokumentasjonen som kvalitetsarbeidet

har hentet frem, analyseres og bearbeides i forhold til ønskede og nødvendige forbedringer. I neste omgang danner en forbedret praksis utgangspunkt for nye evalueringer og nye forbedringer.

Dokumentet inneholder en oversikt over hvordan arbeidet med studiekvalitet er forankret i høyskolens organer, og en oversikt over hoveddokumenter.

Kvalitetsplanen omtales som Steinerhøyskolens verktøy for å samle inn, systematisere og dokumentere informasjon om studiekvalitet og læringsmiljø ved høyskolen. Arbeidet systematiseres gjennom syv områder:

Søkere, søknadsprosedyre og opptak

Studietilbud

Studentevaluering av studier og undervisning

Studiegjennomføring og eksamen

Fagpersonalets kompetanse og kompetanseutvikling

Læringsmiljø, lokaler og utstyr

Forskning, faglige nettverk, internasjonalisering og formidling

For hvert område angis målsetting og en kort beskrivelse av aktuelle handlinger (rutinebeskrivelser og prosedyrer). Videre beskrives hva kvalitetssikringen innebærer, og hva som er påkrevd kunnskapsgrunnlag i kvalitetssikringsarbeidet. Det angis ansvar for gjennomføring av prosesser, hvor det fattes beslutning om tiltak, tidsfrist, hvor saken er synlig, og hvem som skal involveres i saken.

For systemets tredje del, *iverksetting*, er angitt at det er høyskolens ledelse, og særlig styret, som har «... ansvar for at prosessene føres frem til prioritering og iverksetting av tiltak». Gangen fra kvalitetsarbeidet innen de enkelte områdene fram til tiltak på institusjonsnivå beskrives slik:

Oversikt; tilgang til dokumentasjon

- Årsrapporter
- Evalueringer, rapporter og annen dokumentasjon fra kvalitetssikringsarbeidet
- Klager og andre henvendelser

Diagnoser

- Presentasjon av informasjonen samlet inn gjennom kvalitetsarbeidet
- Analyse av informasjonen
- Planlegging og prioritering av tiltak: behandling i besluttede organer

Konsekvenser

- Ledergruppen utarbeider revidert strategisk langtidsplan, prioritert årsplan og eventuell revidering av kvalitetssikringssystemet, til styrebehandling
- Nødvendige tiltak foretas
- Tiltakene dokumenteres og vurderes i årsrapporten til Kunnskapsdepartementet.

Systembeskrivelsen inneholder også en oversiktlig årsplan for når de forskjellige elementene i kvalitetsarbeidet skal gjennomføres.

Ledelsen omtaler i sitt skriv til komiteen kvalitetsarbeidet slik (s. 2):

Steinerhøyskolens faglige ansatte arbeider kontinuerlig med å videreutvikle sine fagområder, og kollegiene evaluerer og utvikler undervisningsplaner, -opplegg, arbeidskrav og pensumlitteratur årlig, både i henhold til studentenes tilbakemeldinger og i forhold til sine egne erfaringer og faglige impulser fra blant annet eget og andres FoU-arbeid.

Det er grunnstammen i Steinerhøyskolens kvalitetsarbeid, ...

I *Studiehåndbok 2015–16* s 13–16 presenteres betydningen for studentene av kvalitetssikring og kvalitetsutvikling, «Studentenes medvirkning, ansvar og rettigheter – kvalitetssikring og kvalitetsutvikling», og likeledes omtales «Studentenes organisasjon og representasjon i Steinerhøyskolens besluttede organer». To fora for studenter omtales:

Studentforum

Studentene på hvert årskull ved de ulike studieprogrammene ved høyskolen møtes jevnlig i eget Studentforum. Her behandles blant annet saker knyttet til studiekvalitet og læringsmiljø for de ulike studieprogrammene, og resultatene av denne behandlingen bringes videre til Studentrådet og læringsmiljøutvalget.

...

Studentrådet

Studentrådet består av maks to representanter fra hvert årskull i de ulike studietilbudene ved Steinerhøyskolen. Studentrådet skal ivareta studentenes interesser og fremme studentenes synspunkter overfor høyskolens styre.

Det framkommer at studentrådet blant annet skal velge alle aktuelle studentrepresentanter i de partssammensatte organene.

Komiteen har i tillegg til systembeskrivelsen fått tilsendt en del av hoveddokumentene og dokumentasjon fra iverksettingen for 2013, 2014 og 2015. Oversikten over dokumentasjonen finnes i vedlegg til denne rapporten.

3 Kvalitetsarbeid og høyskolens utfordringer

Kvalitetssikringen innebærer at høyskolens besluttende organer gis nødvendig informasjon for å kunne utvikle kvaliteten innenfor alle nivåer av høyskolens virksomhet (Kvalitetsutviklingsarbeid og kvalitetssikringsplan s. 2).

3.1 **Utfordring: Utdanningenes synlighet og gyldighet**

Ved evalueringer av system for kvalitetssikring utarbeider ledelsen et skriv til komiteen hvor det blant annet kommenteres på utfordringer og suksesser i kvalitetsarbeidet. Høyskolen beskriver en situasjon med høy studenttilfredshet, men med for lav rekruttering og for lav gjennomstrømning i bachelorgradsstudiene. Ut fra analysene er det lavt antall studenter, særlig i lærerutdanningen og barnehagelærerutdanningen, som framheves som hovedproblemet. Fra ledelsens skriv s. 2:

Steinerhøyskolens studenter og kandidater uttrykker svært stor tilfredshet med studiekvaliteten på sine studier. De er særlig fornøyde med studienes innhold og undervisning, med arbeidsformer og faglig utbytte og med veiledning og oppfølging. Det er stor samstemmighet om dette fra år til år, fra studium til studium, og det har vist seg å være uavhengig av evalueringenes form (alt fra studentenes direkte tilbakemelding til lærer og til NOKUTs studiebarometer).

...

Dessverre støtter ikke kvalitetsindikatorerne og styringsparameterne dette entydige bildet. Tilstrømningen til studiene, bortsett fra masterstudiet, er for svak, gjennomstrømningen ligger under landsgjennomsnittet for begge lærerutdanningene, og det samme er tilfellet for studiegjennomføringen på normert tid.

...

Steinerhøyskolens høyskolekollegium og ledergruppe har analysert disse noe motstridende funnene og vurderer at arbeidet med studiekvalitet er en suksess. Utfordringene med gjennomstrømning og gjennomføring på normert tid er, slik vi ser det, ikke en konsekvens av dårlig kvalitet, men henger sammen med lav tilstrømning. Den lave tilstrømningen kan skyldes faktorer som høyskolen foreløpig ikke har lykkes med å endre eller finne gode løsninger på, kanskje først og fremst at lærerutdanningene bare har vært kompetansegivende for steinerbarnehager og steinerskoler.

Høyskolens viktigste forklaring på lavt studenttall er altså at *lærerutdanningene* ikke kvalifiserer til ansettelse utenom steinerskoler og -barnehager. Det er imidlertid flere kontaktpunkter mellom utdanningene ved Steinerhøyskolen og offentlig utdanning. Barnehagelærerutdanningen fra Steinerhøyskolen gir grunnlag for opptak til videreutdanning (60 studiepoeng), som gir kompetanse for arbeid som styrer i offentlige barnehager. Begge lærerutdanningene gir muligheter for opptak til mastergradsstudier i pedagogikk ved Universitetet i Oslo. Bachelorgrad i sosialpedagogikk gir kompetanse som vernepleier, og gir dermed full dobbeltkompetanse. Rudolf Steinerhøyskolen har tatt fatt i sin hovedutfordring og er ved evalueringstidspunktet i konkrete forhandlinger om samarbeid for en framtidig femårig lærerutdanning som vil gi studentene dobbeltkompetanse – slik at kandidatene uten videre utdanning kan undervise både i steinerskolene og i offentlige skoler.

Sett fra komiteens side er det interessant hvordan informasjon fra kvalitetsarbeidet har inngått i grunnlaget for høyskolens identifisering av hovedutfordringene for utdanningene. I denne prosessen har høyskolen brukt forskjellige informasjons- og kunnskapskilder. Hovedtiltaket for utvikling fra høyskolens side er å få samarbeid om overgangsordninger til og innpassingsmuligheter i det som vil bli en offentlig femårig lærerutdanning.

Komiteen kan slå fast at informasjon fra kvalitetsarbeidet inngår som kunnskapsgrunnlag i analysen som er utført for å definere problemer og gjennomføre aktuelle tiltak. Samtidig bør høyskolen holde fast på at utfordringen er dobbel og gjelder både utdanningenes synlighet og gyldighet. Særlig ut fra samtaleene under institusjonsbesøket har komiteen inntrykk av at det er et potensial for videreutvikling av kvalitetsarbeidet og formen på tiltak innen tre aktuelle kvalitetsområder som er knyttet til «utfordringskomplekset»: Dette gjelder områder knyttet til rekruttering til studiene, gjennomføring av studiene og studienes relevans.

3.2 Inntakskvalitet

Område 1 i *Kvalitetsplan* gjelder søkere, søknadsprosedyre og opptak. Det er grunnleggende og selvsagt at høyskolen er avhengig av tilstrekkelig mange kvalifiserte søkere for å kunne opprettholde studietilbudene. Kvalitetssikringen innen området innebærer en årlig vurdering av informasjonen gitt til søkerne, søknadsprosedyren samt søkerantall til de ulike studieprogrammene. I tillegg vurderes alle ledd i opptaksrutinene. I Årsrapport 2015 (til Kunnskapsdepartementet) omtales lav tilstrømming som «... Steinerhøyskolens største trussel og en av hovedgrunnene til høyskolens andre utfordringer» (s 18–19). Økt rekruttering har stått høyt på prioritert plan minst fra 2013, og det har vært gjennomført flere tiltak. Antallet studenter har økt de tre siste årene (fra 185 til 257), men studenttallet har ikke økt for gradsstudiene.

Etter komiteens vurdering har høyskolen god informasjon om rekrutteringssituasjonen, men høyskolen framholder selv at kunnskapsgrunnlaget kan bli bedre. Høyskolen har en adekvat analyse av hva som er hovedutfordringen, og at det tiltaket som virkelig kan monne, er å få til overgangsordninger til og innpassingsmuligheter i offentlig lærerutdanning, jf. kapittel 3.1. Selv om høyskolen får gjennomført samarbeidet med offentlig lærerutdanning, er det imidlertid ikke gitt at studentene raskt vil strømme til høyskolen i ønsket antall. Etter komiteens vurdering *forblir* rekruttering av studenter et viktig kvalitetsområde for høyskolen. Høyskolen framhever selv at behovet for utdanning ved steinerskolene og -barnehagene ikke er dekket. For å få søkere fra det steinerpedagogiske miljøet har høyskolen satset på tidligere studenter og tett samarbeid med Steinerskolenes foreldreforbund og Steinerbarnehageforbundet.

I prioritert plan 2016 framkommer det flere tiltak som skal gjennomføres for å øke tilstrømmingen til studietilbudene. Tiltak som inngår er sterkere profilering av høyskolen, også gjennom økt deltakelse i offentlig debatt og på sosiale medier, og å skape et forpliktende rekrutteringssamarbeid med resten av de steinerpedagogiske miljøene.

I samtaleene utfordret komiteen de intervjuede studentene og styrerepresentantene samt ledelsen med hensyn på hvordan studentene kan være en større ressurs i arbeidet med å øke antallet søkere til høyskolen. Flere intervjuede studenter mente at de kunne bidra langt mer, for eksempel gjennom skolebesøk og sosiale medier, for å synliggjøre Steinerhøyskolen som et attraktivt studiested. Komiteen har observert at det er en diskusjon om det høye kravet til obligatorisk deltakelse i undervisningen holder tilbake et sterkere studentengasjement på dette området. Hvis dette er et problem, bør det kunne løses for å kunne styrke tiltakene innen dette kvalitetsområdet. Etter komiteens vurdering bør høyskolen i langt større grad enn nå satse på de nåværende studentene sine for å synliggjøre utdanningene og kunne øke antallet søkere.

3.3 Studiegjennomføring

Område 4 i *Kvalitetsplan* dreier seg om studiegjennomføring og eksamen. Det fastslås at studiegjennomføring er viktig både for studenten og for høyskolen, og at oversikter over studiegjennomføring og gjennomstrømming på programnivå er et viktig verktøy i vurdering av utviklingen og eventuelt iverksetting av nye tiltak. Kvalitetssikringen for området innebærer at det årlig gjøres en vurdering av utviklingen av studenttall, studiepoengproduksjon og studiegjennomføring. Det er angitt hvilke oversikter som trengs i vurderingen.

I dokumentasjonen komiteen fikk tilsendt, inngår oversikter over søkertall, opptakstall, studenter som startet, rapporterte 60-studiepoengsenheter og ferdige kandidater for 10-årsperioder (der studiene har vært i gang så lenge). Informasjon om kun to fulltids studieprogram inngår i den nasjonale statistikken (DBH) over gjennomføring på normert tid. Det rapporteres ikke på øvrige tilbud fordi disse er av kortere varighet eller gjennomføres på deltid. Høyskolen angir at de på grunn av omlegging av studieadministrativt system p.t. mangler informasjon om gjennomføring i henhold til studieplan, men at denne informasjonen vil foreligge for 2016.

I kvalitetsrapportene for de forskjellige studietilbudene får en innsikt i grunnene til at studentene ikke gjennomfører til normert tid eller blir hengende etter i henhold til egen utdanningsplan. Med små studiegrupper får den enkelte students situasjon stor betydning for statistikken om gjennomføring. Studentgruppen har en relativt høy gjennomsnittsalder, og studiene gjennomføres samtidig med at det skjer andre viktige ting i livet. Ut fra oppsummeringene for de forskjellige utdanningene dreier årsakene til forsinkelser eller frafall seg i hovedsak om forhold som ikke høyskolen har kontroll over. Høyskolen scorer godt både i kandidatundersøkelse og studiebarometer når det gjelder faglige tilbakemeldinger og oppfølging. Komiteen har i rapportene fra studielederne sett at det også påpekes mulige interne forhold som kan bidra til forsinkelser i studiegjennomføringen. Inntrykket er at forholdene da vurderes og problemene tas tak i.

Ved Rudolf Steinerhøyskoler er mye av undervisningen obligatorisk og lærerledet. Det høye kravet til obligatorisk deltakelse har blitt diskutert som et element som kan bidra til forsinkelser i gjennomføringen av studiene. Studentene selv ønsker mindre lærerledet og obligatorisk undervisning og ønsker mer tid til selvstudier. Fra neste studieår skal det skje en viss omlegging, slik at studentene får mer tid til selvstudier. Det blir viktig for høyskolen å ha på plass verktøy som kan fange opp og gi utgangspunkt for analyser av eventuelle endringer i studiegjennomføringen, og i studentenes og lærernes vurdering av studentenes oppnådde læringsutbytte.

3.4 Relevanskvalitet

Vurdering av relevanskvalitet inngår i område 2 i *Kvalitetsplan*, studietilbud. Kvalitetssikringen av området består i at det gjøres en årlig vurdering av høyskolens studieportefølje ut fra blant annet hensyn til tilpasning til arbeidsmarkedet og evalueringer. I kunnskapsgrunnlaget for vurderingen inngår blant annet resultater fra «... spørreundersøkelser hvert 5. år blant kandidater på programnivå (1. og 2. syklus) som avsluttet sitt studium ved høyskolen for 1, 5 eller 10 år siden. Det fokuseres på nåværende arbeidssituasjon og sammenhengen utdanning – yrke».

Det er gjennomført to kandidatundersøkelser, en i 2008 og en i 2014. Komiteen har fått tilsendt resultatene av undersøkelsen som ble gjennomført i mars 2014. Spørreskjema ble sendt til kandidater fra lærerutdanningene i 2008–2013. Over 70 % av respondentene (55 % respondentrate) anga at de

jobber i steinerskoler eller -barnehager. De tidligere studentene gav god score på sentrale spørsmål som hadde med læreryrket å gjøre. Det oppsummeres at resultatene støtter opp om studiebarometerets resultater for nåværende studenter. I kunnskapsgrunnlaget for de årlige gjennomgangene av studieporteføljen inngår vurderinger som framkommer gjennom kontakt med Steinerskoleforbundet, Barnehageforbundet, Sosialterapeutisk forbund og «med det aktuelle arbeidsmarkedet». Komiteen spør om ikke en tydeligere dokumentasjon av slike typer kontakter vil ha betydning for høyskolens vurdering av utdanningenes relevans over tid. Komiteens inntrykk er at utdanningenes relevans kvalitet ikke har blitt erfart som et kritisk område, men komiteen får samtidig inntrykk av at en utvikling av samarbeidet med det aktuelle arbeidslivet er høyt prioritert.

Etter komiteens vurdering får høyskolen en større utfordring i å vurdere utdanningenes relevans når kandidatene fra alle bachelorgradsutdanningene etter høyskolens planer skal ha dobbeltkompetanse – altså være godkjent for arbeid både i de steinerpedagogiske institusjonene og i de tilsvarende offentlige. Samtidig vil systematisk informasjon om utdanningenes relevans fra kandidater og arbeidsgivere kunne gi svært gode utgangspunkt for mer sammenliknende analyser av opplevde krav til kjernekompetanser i offentlige og steinerpedagogiske institusjoner. Slik informasjon vil være sentral i kvalitetsarbeidet og for Rudolf Steinerhøyskolens satsning på dobbelkompetanse, men eventuelle komparativt anlagte analyser vil også kunne ha interesse for alle lærerutdanninger.

4 Samlet vurdering av system for kvalitetssikring i lys av NOKUTs evalueringskriterier

I § 6-1 i forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning angis NOKUTs evalueringskriterier:

Ved evaluering av institusjonenes interne kvalitetsarbeid gjøres det en helhetlig vurdering av kvalitetssikringssystemet og institusjonenes aktive bruk av det. Det skal legges vekt på:

- Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur: om institusjonen stimulerer til engasjement for kvalitetsarbeid blant ansatte og studenter og deres demokratiske organer,
- Mål, plan og ledelsesforankring: om mål, ansvar, prosesser og aktører som inngår i kvalitetssystemet er klart beskrevet (systemets strukturelle oppbygging), og hvordan systemet for kvalitetssikring utvikles i tråd med institusjonens behov,
- Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene: om sikring og vurdering av kvaliteten i hvert enkelt studium bygger på dokumentert informasjon som systematisk innhentes fra flere kilder, og om det er særskilte prosesser for å kvalitetssikre oppretting av nye studier,
- Analyse, vurdering og rapportering: om den informasjonen som systemet genererer analyseres, vurderes og framstilles for ansvarlige fora og ledernivå,
- Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring: om tiltak for forbedringer iverksettes på grunnlag av de kvalitetsanalyser som gjøres.

4.1 Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur

... om institusjonen stimulerer til engasjement for kvalitetsarbeid blant ansatte og studenter og deres demokratiske organer

Gjennom innledningskapitlet i systembeskrivelsen, «Kvalitet i en levende høyskole», binder høyskolen sammen system for kvalitetssikring av utdanningen og steinerpedagogikkens idégrunnlag. Et viktig utgangspunkt i steinerpedagogikken er en dyp respekt for enkeltmenneskers frihet. Det framholdes at rom for individuelle initiativ og løsninger må gå sammen med klare avtaler, gitt ansvar og plikter. Kvalitetsarbeidet omtales som et «sanseorgan» i forhold til høyskolens virksomhet – «... der hvor det avdekkes mangler eller behov for nyskaping vil kvalitetssikringssystemet inneholde retningslinjer for hvordan utbedring kan initieres». Etter komiteens vurdering gir dette innledningskapitlet høyskolen en rettesnor og peilepunkter for både videre utvikling av utdanningskvalitet og gjennomføring av kvalitetsarbeid.

Høyskolen er liten, det er mye obligatorisk undervisning, god lærertetthet, åpne dører og uformelle forhold. Høyskolen er selv klar over at en for uformell kvalitetskultur kan ha svakheter. Denne bevisstheten kommer til uttrykk både i dokumentasjonen og i intervjuene. Forholdet mellom personlig kontakt og formaliserte ansvarsforhold omtales blant annet i Studiehåndbok (s. 13):

Steinerhøyskolen vektlegger direkte kontakt og god kommunikasjon mellom den enkelte student og høyskolens medarbeidere. Dette gir studentene en unik mulighet til stor grad av deltakelse og medvirkning med hensyn til den kontinuerlige videreutviklingen av høyskolen. ... Like fullt er det nødvendig med formaliserte ansvarsforhold og prosedyrer for å ivareta forutsigbarhet og innsyn i arbeidet med å videreutvikle studiekvalitet og læringsmiljø.

I en institusjon der flertallet har et tydelig felles verdigrunnlag, anses det som ekstra viktig å holde fokus på at ting kan forbedres, og at grunnlag for tiltak av noe omfang må være dokumentert. Komiteens inntrykk er at det i hovedsak er godt samspill mellom den uformelle kvalitetskulturen og den mer formaliserte kvalitetskulturen representert ved arbeidet gjennom system for kvalitetssikring.

Studenter og ansatte er involvert i evalueringer. Disse omtales i kapittel 4.3 og påfølgende kapitler. Utover evalueringene er studentene involvert i kvalitetsarbeidet gjennom studentorganene Studentforum og Studentrådet, Læringsmiljøutvalget (LMU) og representasjonen i styret. Tidligere hadde høyskolen også et studiekvalitetsutvalg, men utvalgets oppgaver ble delvis overført til LMU og til ledergruppe inkludert studielederne. Ansvar for studiekvalitet ligger p.t. hos ledelse og studieledere, men LMU har ansvar for utarbeiding, gjennomføring og oppsummering av Studiekvalitets- og læringsmiljøundersøkelsen.

Etter komiteens mening stimulerer høyskolen til kvalitetsarbeid blant studenter og ansatte. Komiteens vurdering er også at høyskolen har en sterk kvalitetskultur, men at enkelte elementer i denne kan styrkes med hensyn på involvering.

I intervjuet med LMU tok komiteen opp en diskusjon om det er behov for et partssammensatt organ, på et mer operativt nivå enn styret, som har en samlet oversikt over kvalitetstilstanden i utdanningene, og som kan foreslå tiltak for kvalitetsutvikling. Komiteen har inntrykk av at det nedlagte studiekvalitetsutvalget hadde en slik funksjon. Komiteens vurdering er at høyskolen kan få mye igjen ved å involvere også studentene i et mer helhetlig arbeid for utdanningskvalitet. Studentene er nå involvert gjennom LMU, men dette organet har ingen samlet kunnskap om utdanningskvaliteten ved høyskolen. Komiteen tror at det kan være en styrke for høyskolen å få samlet ledelse, studieledere og studenter i ett organ.

Komiteen ser også for seg at studentorganets stemme kan styrkes gjennom en annen type tilrettelegging. Det bør vurderes om for eksempel styrerepresentantene, som også er leder og nestleder i Studentrådet, bør få utbetalt styrehonorar eller en annen form for kompensasjon for vervet i Studentrådet. Komiteens tanke med forslaget er at honorering av sentrale tillitsvalgte vil bidra til bedre muligheter for en proaktiv og selvstendig rolle i kvalitetsarbeidet for disse tillitsvalgte studentene. Ved å søke kontakt med studenttillitsvalgte utenfor høyskolen kan også de tillitsvalgte studentene få inspirasjon til nye rammer og innhold i sitt bidrag til høyskolens utdanningskvalitet.

4.2 Mål, plan og ledelsesforankring

... om mål, ansvar, prosesser og aktører som inngår i kvalitetssystemet er klart beskrevet (systemets strukturelle oppbygging), og hvordan systemet for kvalitetssikring utvikles i tråd med institusjonenes behov

Høyskolen forholder seg til to sett med mål. Det overordnede settet er Kunnskapsdepartementets sektormål¹. Sektormålene, supplert med høyskolens egne virksomhetsmål, strukturerer også Prioritert Plan (omtales nærmere i kapittel 4.4 og 4.5). I *Kvalitetsplan* er det målformuleringer for enkelte av kvalitetsområdene. For flere av de andre kvalitetsområdene er det formulert god praksis som skal sikres gjennom spesifiserte kvalitetssikringsprosesser. For disse formuleringene gjelder nok fortsatt

¹ Kunnskapsdepartementet har fastsatt fire overordnede sektormål for universiteter og høyskoler. Alle universiteter og høyskoler som får tildeling eller tilskudd fra KD, skal bidra til å nå målene. For 2015 er målene 1) Høy kvalitet i utdanning og forskning, 2) Forskning og utdanning for velferd, verdiskaping og omstilling, 3) God tilgang til utdanning og 4) Effektiv, mangfoldig og solid høyere utdanningssektor og forskningssystem. Under hvert sektormål er det angitt kvantitative og kvalitative styringsparametere.

kommentarene fra evalueringen i 2009 om at det kan være gunstig med et tydeligere skille mellom mål og oppgavebeskrivelser.

Ansvar, prosesser og aktører som inngår i kvalitetssystemet, er klart beskrevet i den tilsendte dokumentasjonen. Beskrivelsene av kvalitetsområdene i Kvalitetsplan er organisert slik at det gis en kort beskrivelse av virksomheten, og så angis hva kvalitetssikringen innebærer, og hva som kreves av informasjon og kunnskapsgrunnlag. Videre angis hvem som er ansvarlig for gjennomføring av kvalitetssikringen, i hvilket organ/forum beslutning om tiltak fattes og til hvilken tidsfrist, hvem som skal ha beskjed om tiltaket og hvem som skal involveres i gjennomføringen av tiltaket. Gjennom intervjuene ble det i all hovedsak gitt informasjon om aktørenes ansvar og prosessene i kvalitetsarbeidet som tilsvarende det som kom fram i dokumentasjonen. Imidlertid erfarte komiteen at det for LMU ikke er helt samsvar mellom det bildet komiteen fikk ut fra dokumentasjonen, og det som kom fram under intervjuene. LMU har en klar rolle i læringsmiljøspørsmål, mens den mer direkte rollen i studiekvalitetsarbeidet framstår som mer beskjeden. Dette er tatt opp nærmere i kapittel 4.1.

I ledelsens skriv til komiteen står det at kvalitetssikringssystemet skal være forsvarlig og tilstrekkelig, men likevel enkelt. Systembeskrivelsen innledes med en revisjonshistorikk. Systemet og/eller systembeskrivelsen har vært gjenstand for mindre endringer seks ganger etter at systemet ble vedtatt i 2006. Høyskolens vurdering er at systemet er effektivt i den forstand at fagmiljøene og ledelsen får et utbytte som er rimelig i forhold til arbeidet med informasjonsinnhenting, analyser og gjennomføring av tiltak. Komiteens inntrykk er at systemet for kvalitetssikring av utdanningen jevnlig vurderes og diskuteres av ansatte og ledelse ved høyskolen.

4.3 Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene

... om sikring og vurdering av kvaliteten i hvert enkelt studium bygger på dokumentert informasjon som systematisk innhentes fra flere kilder, og om det er særskilte prosesser for å kvalitetssikre oppretting av nye studier

I kapittel 3 i denne rapporten framkommer det hvordan høyskolens forskjellige kilder om utdanningskvalitet, som forskjellige typer tilfredshetsundersøkelser, mer lokale evalueringer og tall fra gjennomstrømming og søkning, ikke peker i samme retning. Det framkommer også at høyskolen selv angir at de for tiden ikke har tallmateriale om gjennomføring i henhold til utdanningsplan, men at slik informasjon igjen vil være tilgjengelig fra 2016. Videre i dette kapitlet synliggjør komiteen hva for slags informasjon som innhentes gjennom de forskjellige aktørenes tilbakemelding på den gjennomførte utdanningen.

Område 2.3 i Kvalitetsplan omhandler «Studentevaluering av studier og undervisning», og inneholder fire underområder:

- 2.3.1 Studentevaluering av læringsmiljø
- 2.3.2 Studentevaluering av undervisning, undervisningspraksis og studietilbud
- 2.3.3 Evaluering av etterutdanningstilbud
- 2.3.4 Ekstern evaluering (Studiebarometeret)

Fra studentene innhenter høyskolen dokumentert informasjon om kvalitet i hvert enkelt studium, og om læringsmiljøet ved høyskolen. Også muntlige evalueringer dokumenteres og inngår i den årlige kvalitetsrapporten for programnivået. Det legges vekt på at både muntlige og skriftlige

tilbakemeldinger skal danne et utgangspunkt for erfaringsutveksling og gjensidige læreprosesser hos både studenter og lærere, og studenter og praksisansvarlige der dette er aktuelt.

Det gjennomføres årlig en anonym undersøkelse av studiekvalitet og læringsmiljø. Denne utarbeides, gjennomføres og oppsummeres/analyseres av LMU. En del av spørsmålene er samkjørt med Studiebarometeret, som også er en viktig kilde til informasjon om studentenes tilfredshet.

Undersøkelsen gjennomført av LMU for 2015 hadde svarprosent på 53,3. Det gjennomføres egne anonyme undersøkelser for mastergradsstudiet.

I 2015 fikk LMU innført en forenkling av evalueringsregimet. Forenklingen begrunnes med at studentene opplevde at det ble for mange og relativt likelydende vurderinger. Studentene komiteen hadde samtaler med, bekreftet at høyskolen innhenter studentenes vurderinger av studier og miljø på flere måter. De understreket likeledes at det er enkelt å få til mindre endringer i opplegg når det dreier seg om klare forbedringer. Samtidig var de klare på at det er nødvendig med skriftlighet når tilbakemeldinger og forslag kan være omstridt. Komiteens klare inntrykk er at det innhentes variert og relevant informasjon fra studentene, og at studentene opplever at deres innspill høres og tas til følge.

Hvert femte år gjennomføres det spørreundersøkelse blant kandidater som har avlagt bachelor- og mastergrad. Det er gjennomført to undersøkelser, og komiteen har sett resultatene av undersøkelsen fra 2014.

Faglærerne er involvert i de muntlige evalueringene som gjennomføres i tilknytning til hvert enkelt emne, hver modul eller semesteravslutning. Komiteen har ikke sett at faglærerne gir egne skriftlige innspill med vurdering av kvaliteten i studiene, men har forstått at det primært er gjennom kollegiene at faglærerne har en selvstendig stemme i vurderingen av utdanningskvalitet.

Det utarbeides årlige evalueringer av eksamen ved de enkelte studietilbudene. Innspillene fra sensorene inngår i de rapportene komiteen har sett, gjelder tydelig oppgavens substans og inneholder også råd til høyskolen.

Kontakt med Steinerskoleforbundet, Barnehageforbundet, Sosialterapeutisk forbund og andre fra det aktuelle arbeidsmarkedet framheves som viktig i vurderingen av hva som er aktuell studieportefølje. Komiteen har ikke helt klart for seg om, eller hvordan, kontakten dokumenteres utover møtereferater.

Komiteens vurdering er at Steinerhøyskolen innhenter dokumentert informasjon om kvaliteten i hvert utdanningstilbud fra flere kilder. Som høyskolen selv ser komiteen at det trengs mer lokalt utarbeidet informasjon om gjennomføring. Komiteen noterer seg også at evalueringspresset på studentene er noe dempet etter initiativ fra LMU. Komiteen mener at det er et utviklingspotensial knyttet til innhenting av informasjon om relevans, og at dette er et kvalitetsområde som fortjener mer oppmerksomhet når høyskolen i framtida uteksaminerer kandidater med oppnådd dobbeltkompetanse.

Høyskolen må søke NOKUT om oppretting av nye studier på over 30 studiepoeng. Høyskolen gjennomfører årlig en vurdering av studieporteføljen. I Kvalitetsplan framgår det at beslutninger om å søke akkreditering av nye tilbud, eller foreta vesentlige endringer, skjer etter konsultasjoner med de steinerpedagogiske forbundene, altså representanter for det aktuelle arbeidsmarkedet. Vedtak om søknader om nye tilbud eller omfattende endringer i eksisterende tilbud fattes av høyskolens styre.

4.4 Analyse, vurdering og rapportering

... om den informasjonen som systemet genererer analyseres, vurderes og framstilles for ansvarlige fora og ledernivå

I kapittel 3 er det framstilt hvordan informasjon fra systemet er analysert og vurdert med hensyn på å få fram en god forståelse av høyskolens situasjon og utfordringer. I en så kompakt høyskole som Rudolf Steinerhøyskolen er det kort vei mellom grunnplan og ledelse når det gjelder kvalitetsarbeid. Ledelsen har en viktig rolle i analyser og vurderinger. I arbeidet med å utvikle en adekvat forståelse av høyskolens utfordringer virker det som om ledelsen og til dels styret har stått sentralt i å gjennomføre analyser og vurderinger. Videre i dette kapitlet diskuterer komiteen noe mer inngående formen på analyser og vurderinger på to nivå og kommenterer på høyskolens fora.

Studielederne skriver en oppsummerende og analyserende årsrapport for studiene vedkommende har ansvaret for. For etter- og videreutdanning utarbeides rapportene av ansvarlig for disse tilbudene. Rapportene er basert på studentenes evalueringer og tilbakemeldinger, fakta om studiegjennomføring og eksamensresultater, innspill fra sensorer og ansattes observasjoner av studieløpene. Årlige rapporter utarbeides likeledes av LMU, som også sammenfatter, analyserer og foreslår områder for tiltak på grunnlag av studiekvalitets- og læringsmiljøundersøkelsen.

Komiteen har lest denne typen rapporter for tre år. Særlig rapportene fra studielederne er preget av konkrete og nærgående beskrivelser av kritiske og positive forhold i gjennomføringen av studiet. Beskrivelsene sammenholdes med analyser av tilbakemeldingene fra andre sentrale aktører som studenter og sensorer. I Årsrapport 2015 oppsummeres prosessen slik:

Det gjennomføres årlig studentevalueringer som tar for seg ulike sider av studiets kvalitet. Studentenes vurdering av hvilke muligheter de har hatt til å oppnå forventet læringsutbytte blir besvart i de spørsmål evalueringene tar opp. I tillegg utformes det årlige eksamensrapporter som evaluerer resultatene samt viser en utvikling over tid. Steinerhøyskolens faglig ansatte og ledelse analyserer resultatene fra disse evalueringene og vurderer om tiltak bør igangsettes, og i tilfelle hvilke (s. 7).

Komiteens forståelse er at kunnskapen som genereres i rapportene fra studielederne, brukes i slike interne kollegiale diskusjoner. Komiteen ser at så konkrete og tydelige rapporter må tilføre svært verdifulle analyser i en intern, kollegial sammenheng. Samtidig er komiteens vurdering at denne formen for rapporter må være vanskelig å bruke for eksempel i et partssammensatt organ.

Neste nivå i dokumenterte analyser og vurderinger utgjøres av Årsrapport. Dokumentet er en del av ordningen med rapport og plan for virksomheten til Kunnskapsdepartementet. Høyskolen rapporterer på egne virksomhetsmål og på aktuelle nasjonale styringsparametere. Resultatene analyseres i henhold til de nasjonale sektormålene og styringsparameterne, jf. fotnote 4. Gjennom styrets beretning og analyser i henhold til sektormål 1 framkommer de viktigste resultatene og perspektivene fra utdanningsvirksomheten slik komiteen kjenner til disse fra annen type dokumentasjon. Imidlertid vil komiteen spørre om ikke kvalitetskulturen ved høyskolen hadde tjent på en noe mer diskuterende og analyserende tekst om utdanningskvaliteten, for eksempel i tilknytning til styringsparameteren «Studentene skal lykkes med å oppnå læringsutbytte som er definert for studieprogrammene». Komiteen har en opplevelse av at det blir for lang avstand mellom denne teksten og de viktige studielederrapportene. Komiteen vil ikke stimulere til rapportering for rapporteringens skyld, men oppfordrer høyskolen til å tenke igjennom denne refleksjonen i tilknytning til komiteens forslag om opprettelsen av et partssammensatt organ/utvalg (i tillegg til styret) som innehar samlet kunnskap om utdanningskvaliteten ved høyskolen.

For styrenivået var styrets leder fornøyd med hvordan tema knyttet til utdanningskvalitet ble lagt fram for styret til drøfting og prioriteringer. Andre styrerepresentanter komiteen snakket med, var nye i funksjonen og hadde ikke erfaring fra styrearbeid på dette området.

Det andre partssammensatte organet, LMU, ivaretar sin funksjon som lovpålagt organ og har en viktig rolle i utarbeidelsen, gjennomføringen og oppsummeringen av den årlige anonyme undersøkelsen av studiekvalitet og læringsmiljø. Komiteen opplevde imidlertid at LMU ikke har en viktig rolle som et forum i utviklingen av utdanningskvaliteten ved høyskolen.

Komiteens vurdering er at informasjonen som framkommer gjennom system for kvalitetssikring, analyseres og framstilles for kollegiale fora og ledelses- og styrenivå. Komiteen er mer usikker på om studentene involveres i analysearbeidet og vurderingene av kvaliteten i de enkelte studietilbudene, utover virksomheten i LMU, men ser også at dette avhenger av studentorganets aktive etterspørsel etter å delta i analyser og vurderinger.

4.5 Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring

... om tiltak for forbedringer iverksettes på grunnlag av de kvalitetsanalyser som gjøres

Tiltak for forbedringer iverksettes både gjennom korte og lengre kvalitetssirkler. Ut fra dokumentasjonen og intervjuene er ikke komiteen i tvil om at de kortere kvalitetssirkelene fungerer. Studentenes tilbakemeldinger tas på alvor og får betydning for opplegget av utdanningene. Gjennom intervjuene fikk komiteen bekreftet at analyser fra utdanningsvirksomheten inngår i de årlige revideringene av studiene, som framstilles slik i systembeskrivelsen:

Steinerhøyskolens faglige ansatte arbeider kontinuerlig med å videreutvikle sine fagområder, og kollegiene evaluerer og utvikler undervisningsplaner, -opplegg, arbeidskrav og pensumlitteratur årlig, både i henhold til studentenes tilbakemeldinger og i forhold til sine egne erfaringer og faglige impulser fra blant annet eget og andres FoU-arbeid.

Revideringene av studiene innebærer viktige tiltak for forbedringer. Komiteen fikk imidlertid inntrykk av at selve revideringsprosessene i liten grad dokumenteres. Høyskolen bør vurdere om disse prosessene tilhører de uformelle delene av kvalitetsarbeidet, eller om en ikke altfor arbeidskrevende dokumentasjon vil bidra til læring for kollegiet. Dette kan særlig bli en problemstilling knyttet til det generasjonsskiftet lærerkollegiet skal igjennom.

Studieledernes og LMUs analyser kan også få betydning for tiltak som er mer langsiktige. Tiltak for forbedringer av større omfang og som krever en viss ressursmengde, nedfelles i den årlige Prioritert plan. I dette dokumentet presenteres satsingsområder som blant annet har framkommet på grunnlag av analysene av kvalitetsinformasjon fra forskjellige kilder. Prioritert plan er i likhet med årsrapportene strukturert etter nasjonale sektormål og styringsparametere. Tiltakene er satt opp med tidsfrist, ansvar og ressurs.

I Prioritert plan for 2016 er rimeligvis tiltak knyttet til rekrutteringsarbeidet, og til kontakt med offentlige lærerutdanninger, høyt prioritert. Et viktig tiltak som ble igangsatt i 2015, er et større utviklingsprosjekt, «Steinerpedagogisk lærerutdanning i 2017», som skal ruste lærerutdanningen til samarbeid om et femårig løp i samarbeid med offentlige institusjoner. I dette prosjektet deltar ansatte, studenter og eksterne.

Komiteen kan fastslå at høyskolens kvalitetsanalyser ligger til grunn for iverksetting av tiltak for å forbedre kvaliteten i utdanningene. Dette gjelder både korte og lengre kvalitets sirkler. Effektene av tiltakene vurderes etter gjennomføring. Komiteen vil spørre om, eller hvordan, høyskolen systematisk utveksler erfaringer med gode praksiser i arbeidet med utdanningskvalitet.

5 Konklusjon – har Rudolf Steinerhøyskolen et tilfredsstillende system for kvalitetssikring av utdanningen?

I henhold til myndighetenes krav skal

- (1) Universiteter og høyskoler skal ha et system for sitt kvalitetssikringsarbeid som sikrer kontinuerlige forbedringer, gir tilfredsstillende dokumentasjon av arbeidet og avdekker sviktende kvalitet.
- (2) Kvalitetssikringssystemet skal sikre og bidra til å utvikle kvaliteten i hele utdanningen, inkludert praksisstudier. Systemet skal omfatte alle forhold som har betydning for studiekvaliteten, fra informasjon overfor mulige søkere til avslutning av studiet inklusive studiets relevans for arbeidslivet.

Gjennom systemet for kvalitetssikring av utdanningen ved Rudolf Steinerhøyskolen innhentes informasjon om kvaliteten på de viktige områdene i utdanningene. Denne analyseres, rapporteres og brukes i kvalitetsforbedringer. Høyskolen vurderer kvaliteten i virksomheten i henhold til to sett mål: Sektormålene supplert med egne virksomhetsmål, og målformuleringer for de enkelte kvalitetsområdene. Kvalitetsarbeidet er godt dokumentert, og ligger til grunn for iverksetting av tiltak for å forbedre kvaliteten i utdanningene. Systemet omfatter forhold av vesentlig betydning for utdanningskvaliteten.

Komiteen har sett hvordan analyser av informasjonskildene har vært viktige for høyskolens egen forståelse av sine største utfordringer. Komiteen anbefaler enstemmig at system for kvalitetssikring av utdanningen ved Rudolf Steinerhøyskolen godkjennes.

6 Komiteens råd om videreutvikling av kvalitetsarbeidet

Underveis i rapporten er det gitt kommentarer og råd angående spesifikke forhold i kvalitetsarbeidet. Komiteen vil løfte fram tre råd:

Høyskolen bør vurdere å opprette et partssammensatt organ (i tillegg til styret) som har en samlet oversikt over kvalitetstilstanden i utdanningene. Komiteens vurdering at en tettere involvering og ansvarliggjøring av studentene i kvalitetsarbeidet vil styrke kvalitetskulturen.

Høyskolen prioriterer tiltak for å rekruttere tilstrekkelig antall kvalifiserte studenter. Komiteen har en klar formening om at høyskolen i langt større grad bør bruke studentene sine i dette arbeidet, og legge til rette for at studentene kan bruke tid til slike oppgaver.

Høyskolen bør på sikt utvikle et styrket opplegg for vurdering av relevans kvalitet. Komiteen ser for seg at relevans kvalitet blir et mer prekært område når bachelorgradsutdanningene framover skal gi kandidatene dobbeltkompetanse – altså være godkjent for arbeid både i steinerpedagogiske institusjoner og i offentlige. Godt gjennomførte analyser vil kunne være av interesse også for offentlige institusjoner.

7 Vedlegg

7.1 Oversikt over dokumentasjon fra Rudolf Steinerhøyskolen

Systembeskrivelse og presentasjon

Kort presentasjon av Steinerhøyskolen med oversikt over studietilbud og nøkkeltall

Organisasjonskart og angivelse av ansvar for høyskolens aktører

Kvalitetsarbeidet ved Steinerhøyskolen: En kort oppsummering av status, suksesser og utfordringer i kvalitetsarbeidet 2009–2016

Steinerhøyskolen: Kvalitetsutviklingsarbeid og kvalitetssikringsplan vedtatt 1. august 2006

Strategiske planer

Strategiplan 2016–2020

Strategisk langtidsplan 2005–2015

Studiehåndbøker o.l.

Studiehåndbok 2015–2016

Student handbook 2016 (Master programme)

Mentor- og veiledningsordning – Lærerutdanning

Mentor- og veiledningsordning – Barnehagelærerutdanning

Bachelorgrad i sosialpedagogikk Samlede praksisdokumenter

3-årig lærerutdanning Praksishåndbok

Barnehagelærerutdanningen Praksishåndbok 2015–2016

Praksisordningen i Form og farge i steinerpedagogisk perspektiv

Dokumentasjon fra høyskolens kvalitetssikringsarbeid 2015

Søkere, søknadsprosedyre og opptak

Etterutdanning

Studiekvalitets- og læringsmiljøundersøkelse 2015

Kvalitetsrapport 2015 studieår i billedkunsthøgskolen – Form og farge i et steinerpedagogisk perspektiv

Kvalitetsrapport 2015 for steinerpedagogisk lærerutdanning og førskolelærerutdanning, bachelorgrad

Kvalitetsrapport 2015 Rudolf Steiner University College Master Programme

Bachelorgrad i sosialpedagogikk Oppsummerende evaluering SP1 2014–2015

Bachelorgrad i sosialpedagogikk Årsrapport Oppsummerende evaluering SP3 2014–15

Studiebarometeret 2015 – resultater for høyskolen

2.4.1 Søkertall, opptakstill, gjennomstrømming i perioden 2005–2015

Evaluering av eksamen ved Rudolf Steinerhøyskolen, lærer- og førskolelærerutdanning, 2014–2015

Eksamensrapport for Masterprogrammet 2014/15 med flere vedlegg

Evaluering av avsluttende oppgave (eksamen) studieår i billedkunsthøgskolen, ekstern sensor

Evaluering av avsluttende oppgave (eksamen) studieår i billedkunsthøgskolen, interne sensorer Kompetanseoversikt og plan for kompetanseheving, tre dokumenter

Rapport fra LMU til Steinerhøyskolens styre

Årsrapport for biblioteket Rudolf Steinerhøyskolen 2014–15

Prioritert plan 2015

Prioritert plan 2016

Årsrapport 2015

Dokumentasjon fra høyskolens kvalitetssikringsarbeid 2014

2.1 Søkere, søknadsprosedyre og opptak

Kandidatundersøkelse blant studenter ved Rudolf Steinerhøyskolen 2008–2013 (februar 2014 – bachelorgrad i steinerpedagogikk)

Etterutdanningskurs 2014, oversikt og Årsrapport 2013–14

Fra LMU til ledergruppen: Studiekvalitet- og læringsmiljøundersøkelse – Evalueringsordning

Kvalitetsrapport 2014 for steinerpedagogisk lærerutdanning og førskolelærerutdanning, bachelorgrad

Master Programme Kvalitetsrapport 2014

Bachelorgrad i sosialpedagogikk Oppsummerende evaluering SP2 2013–2014

Kvalitetsrapport 2014 for studieår i billedkunstfag

2.4.1 Søkertall, opptakstill, gjennomstrømning i perioden 2005–2014

Evaluering av avsluttende oppgave(eksamen) – studieår i billedkunst – ekstern sensor

Evaluering av avsluttende oppgave(eksamen) – studieår i billedkunst – interne sensorer

Evaluering av eksamen ved RSH, lærer- og førskolelærerutdanning, høsten 2012 og våren 2013

Eksamensrapport for Masterprogrammet 2012–13 (eksterne sensorer)

Kompetanseoversikt, samt plan for kompetanseheving 2013–2014

2.5.1 Oversikt over fast ansatte ang. aldersintervaller og faglig-didaktisk kompetanse ved Steinerhøyskolen 2013–2014

Rapport fra Læringsmiljøutvalget studieåret 2012–2013 (inkludert årsrapport fra biblioteket) til

Steinerhøyskolens styre

Rapport og planer 2013–2014

Årsrapport 2014

Prioritert plan 2014

Dokumentasjon fra høyskolens kvalitetssikringsarbeid 2013

2.1 Søkere, søknadsprosedyre og opptak

Master Programme: Report Student and Graduate Survey 2013

Etterutdanningskurs 2013 – oversikt og årsrapport inkludert oppsummering av evaluering

Sammendrag: Evaluering av læringsmiljø våren 2013 (læringsmiljøundersøkelsen)

Kvalitetsrapport 2013 for studieår i billedkunstfag

Kvalitetsrapport 2013 for steinerpedagogisk lærerutdanning og førskolelærerutdanning, bachelorgrad

Master Programme – Kvalitetsrapport 2013

Sammendrag: Evaluering av studiekvalitet våren 2013

Bachelorgrad i sosialpedagogikk Oppsummerende evaluering SP1 2012–2013

2.4.1 Søkertall, opptakstill, gjennomstrømning i perioden 2005–2013

Evaluering av avsluttende oppgave (eksamen) – studieår i billedkunst – ekstern sensor

Evaluering av avsluttende oppgave (eksamen) – studieår i billedkunst – interne sensorer

Evaluering av eksamen ved RSH, lærer- og førskolelærerutdanning, høsten 2012 og våren 2013

Eksamensrapport for Masterprogrammet 2012-13

Kompetanseoversikt, samt plan for kompetanseheving 2013–2014

2.5.1 Oversikt over fast ansatte ang. aldersintervaller og faglig-didaktisk kompetanse ved Steinerhøyskolen 2013–2014

Rapport fra Læringsmiljøutvalget studieåret 2012–2013 (inkludert årsrapport fra biblioteket) til

Steinerhøyskolens styre

Rapport og planer 2013–2014 (samme dokument som for 2014)

Prioritert kvalitetsutviklingsplan 2013

7.2 Program for den sakkyndige komiteens besøk ved høyskolen

12. mai 2016	Møte med
09:00 – 10:00	Ledelsen
10:15 – 11:00	Studenter uten tillitsverv
12:00 – 12:45	Studenter med tillitsverv i kvalitetsarbeidet/studentorganisasjonen
13:00 – 13:45	Emneansvarlige lærere
14:00 – 14:45	LMU
15:00 – 15:45	Eksterne styremedlemmer
15:45 – 16:15	Åpen tid (avklaringer, intervjuer)
16:15 –	Komitémøte

13. mai 2016	Møte med
09:00 – 10:00	Studieledere
10:15 – 11:00	Lærere uten emneansvar
11:45 – 12:15	Åpen tid (avklaringer, intervjuer)
12:15 – 14:00	Komitémøte
14:00 – 14:30	Tilbakemelding til ledelsen

7.1 Mandat for den sakkyndige komiteen

Fastsatt av NOKUT 5. mai 2003, revidert 17.12. 2008, tilpasset forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning av 1. februar 2010 og forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning av 28. februar 2013.

Den sakkyndige komiteen skal evaluere institusjonens system for kvalitetssikring av utdanningen, og vurdere om dette er tilfredsstillende i forhold til gjeldende forskrifter.

Komiteen skal gi en entydig og begrunnet konklusjon om hvorvidt institusjonens system for kvalitetssikring er tilfredsstillende. Evalueringen skal gjennomføres med en konstruktiv holdning til institusjonen, og komiteen skal også gi råd om det videre kvalitetsarbeid ved institusjonen.

Hvis evalueringen avdekker klare indikasjoner på alvorlig kvalitetssvikt i enkeltstudier skal dette bemerkes i komiteens rapport.

Komiteens vurdering skal baseres på følgende materiale:

- Institusjonens beskrivelse av kvalitetssikringssystemet
- Dokumentasjon av utført kvalitetssikring / kvalitetsarbeid som institusjonen legger fram
- Komiteen kan be om å få seg forelagt et hvilket som helst materiale som den anser at kan ha betydning for vurderingen
- Komiteens erfaringer og funn ved institusjonsbesøk

Komiteen avgjør hvem den vil treffe og hvilke enheter den vil besøke.

Komiteen skal nedfelle sine vurderinger, konklusjoner og anbefalinger i en skriftlig rapport. Komiteen skal kvalitetssikre rapportens faktiske opplysninger før den avgis.

Komiteen arbeider på oppdrag fra og avgir sin rapport til NOKUT. Oppdraget er avsluttet når NOKUT har fattet vedtak i saken. Inntil oppdraget er avsluttet, skal de sakkyndige ikke ta del i den offentlige debatt om saken.

7.2 NOKUTs evalueringskriterier

Evalueringskriteriene finnes i kapittel 6 i forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften), fastsatt av NOKUT 28. februar 2013.

§ 6.1 NOKUTs evalueringskriterier

Ved evaluering av institusjonenes interne kvalitetsarbeid gjøres det en helhetlig vurdering av kvalitetssikringssystemet og institusjonenes aktive bruk av det. Det skal legges vekt på:

- a. Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur: om institusjonen stimulerer til engasjement for kvalitetsarbeid blant ansatte og studenter og deres demokratiske organer,
- b. Mål, plan og ledelsesforankring: om mål, ansvar, prosesser og aktører som inngår i kvalitetssystemet er klart beskrevet (systemets strukturelle oppbygning), og hvordan systemet for kvalitetssikring utvikles i tråd med institusjonenes behov,
- c. Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene: om sikring og vurdering av kvaliteten i hvert enkelt studium bygger på dokumentert informasjon som systematisk innhentes fra flere kilder, og om det er særskilte prosesser for å kvalitetssikre oppretting av nye studier,
- d. Analyse, vurdering og rapportering: om den informasjonen som systemet genererer analyseres, vurderes og framstilles for ansvarlige fora og ledernivå,
- e. Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring: om tiltak for forbedringer iverksettes på grunnlag av de kvalitetsanalyser som gjøres.

Merknad til kapittel 6

Institusjonene skal kontinuerlig og systematisk arbeide for å sikre og forbedre kvaliteten i utdanningen. Det interne systemet for kvalitetssikring av utdanningen skal frambringe kunnskap institusjonen trenger i sikringen og utviklingen av utdanningene som tilbys. Kvalitetssikringen skal omfatte alle studietilbud som en institusjon gir, alle deler av studiet og alle formidlingsformer. Gjennom faste rutiner og prosesser i en årlig syklus frembringes, vurderes og anvendes informasjon om det enkelte studium, og om institusjonens utdanningsvirksomhet generelt.

Institusjonens system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten er institusjonens eiendom. Det er derfor institusjonen selv som ut fra egen størrelse, faglig profil og andre lokale behov bestemmer hvordan det skal utformes. Det samme gjelder for den dokumentasjonen som systemet frembringer.

Appendix: Institusjonens uttalelse om rapporten

I en e-post av 16. august 2016 meddeler rektor at Steinerhøyskolens ledergruppe har lest og drøftet evalueringsrapporten fra sakkyndig komité, og at høyskolen ikke har kommentarer til innholdet eller andre uttalelser som bør følge rapporten.